

**Krośnińska Biblioteka
Publiczna**

*Krośnińskie
zeszyty
biblioteczne*

Nr 9

Krosno

2001

Prezentujemy kolejny numer Krośnieńskich Zeszytów Bibliotecznych.

Jak zwykle, staraliśmy się zebrać dla Państwa informacje dotyczące nie tylko Krośnieńskiej Biblioteki Publicznej, lecz także istotnych problemów bibliotekarstwa polskiego. Dlatego w bieżącym numerze Zeszytów wiele miejsca poświęciliśmy sprawozdaniom ze zjazdów i konferencji.

Praktyce bibliotecznej poświęcone są teksty dotyczące wykorzystania środków audiowizualnych w pracy pedagogicznej biblioteki oraz recenzja książki z literatury dla młodzieży.

Tradycyjnym dopełnieniem treści Zeszytu jest Kronika obejmująca ważne wydarzenia w Krośnieńskiej Bibliotece Publicznej w I. półroczu 2001 roku.

Redakcja

Działalność merytoryczna Krośnieńskiej Biblioteki Publicznej w 2000 roku

Zbiory biblioteczne

Zbiory, ich jakość i zasobność to podstawa działalności każdej biblioteki. Przez planowe pozyskiwanie wartościowych i oczekiwanych przez czytelników materiałów bibliotecznych biblioteka zapewnia dostęp do dorobku literatury i nauki polskiej i światowej.

Zbiory Krośnieńskiej Biblioteki Publicznej na koniec 2000 roku liczyły:

- 199.520 woluminów książek (100.395 w Bibliotece Głównej),
- 30.630 jednostek zbiorów specjalnych (w tym 27.998 jednostek inwentarzowych zbiorów specjalnych),
- 1.731 czasopism oprawnych.

W 2000 roku przybyło 6.495 woluminów na kwotę 108.677,82 zł, w tym:

- z zakupu 4.491 woluminów za 73.349,37 zł,
- z innych wpływów 510 woluminów za 4.250,20 zł,
- z darów 1.494 woluminy za 31.078,25 zł (w tym z dotacji MKiDN 1.343 woluminy za 29.987,95 zł).

Zbiory specjalne uzupełniono o 1.534 jednostki inwentarzowe za 8.788,26 zł.

Wskaźnik zakupu książek na 100 mieszkańców uległ znacznemu obniżeniu do 9,14 wolumina (podobny odnotowano w 1992 roku).

Średnia cena książki wynosiła 16,00 zł, a więc była niższa o 3,39 zł niż w 1999 roku, kiedy Biblioteka starała się przede wszystkim uzupeł-

nić księgozbiór konkretnymi pozycjami z literatury popularnonaukowej, nabywanych głównie w księgarniach (wyższe ceny). Natomiast w 2000 roku uzupełniano literaturę piękną dla dorosłych i dzieci, dostępną po zdecydowanie niższych cenach w hurtowniach.

Biblioteka realizowała zakupy nowości również w księgarniach Krosna, korzystając z rabatów, zamawiała książki w księgarniach wysyłkowych i wydawnictwach, które proponowały zakup po obniżonej cenie.

Struktura zbiorów na koniec 2000 roku przedstawiała się następująco:

literatura piękna dla dorosłych	- 77.550 wol., tj. 39%
literatura piękna dla dzieci	- 44.990 wol., tj. 23%
literatura popularnonaukowa	- 76.980 wol., tj. 38%

Biblioteka Główna posiadała 30.630 jednostek inwentarzowych zbiorów specjalnych, w tym:

książek Braille'a	27 jedn.
zbiorów kartograficznych	97 jedn.
przeźroczny	300 jedn.
druków towarzyszących	121 jedn.
płyt gramofonowych	1.218 jedn.
taśm magnetofonowych	55 jedn.
kaset magnetofonowych	27.422 jedn.
kaset wideo	576 jedn.
dokumentów życia społecznego	735 jedn.
płyt CD	16 jedn.
dyskietek	63 jedn.

Ważną część zbiorów Biblioteki stanowiło 1.731 oprawnych tomów czasopism oraz nieoprawne roczniki czasopism z tak ubiegłych.

W 2000 roku we wszystkich placówkach zaprenumerowanych było 172 egzemplarze czasopism bieżących (122 tytuły), z czego w Czytelni Główniej 108 egzemplarzy (100 tytułów). Zaopatrzenie Biblioteki Główniej i filii w czasopisma bieżące było niewystarczające; ich liczba była ograniczona możliwościami finansowymi Biblioteki.

W 2000 roku przeprowadzono 3 inwentaryzacje zbiorów: w Oddziale dla Dzieci, Filii nr 4 i Filii nr 7.

Selekcję zbiorów przeprowadzono w Bibliotece Głównej (1.500 wol.) i Filiach: nr 1 (4 wol.), nr 3 (1.528 wol.) i nr 4 (186 wol.).

Ze zbiorów Czytelni Głównej i Działu Informacyjno - Regionalnego usunięto 441 woluminów (376 woluminów z selekcji). Wycofano ze zbiorów 128 jednostek inwentarzowych wydawnictw ciągłych.

Ogółem usunięto ze zbiorów 5.304 woluminy (3.218 woluminów z selekcji).

Czytelnicy i czytelnictwo

Krośnieńska Biblioteka Publiczna w Krośnie, której podstawowe zadania statutowe to: udostępnianie zbiorów na miejscu i na zewnątrz, pośredniczenie w wymianie międzybibliotecznej i pełnienie roli ośrodka informacji biblioteczno-bibliograficznej, na bieżąco analizowała wyniki czytelnictwa, osiągane przez nasze placówki.

W 2000 roku biblioteki zarejestrowały:

- 17.717 stałych czytelników i 123.169 odwiedzin w wypożyczalniach,
- 35.871 użytkowników w czytelniach,
- 630 stałych użytkowników i 2.642 odwiedziny w Zbiorach Specjalnych,
- 311.855 wypożyczonych książek,
- 129.398 wydawnictw zwartych i ciągłych udostępnionych na miejscu,
- 42.806 wypożyczeń „książki mówionej”,
- 394 udostępnienia dokumentów życia społecznego.

Biblioteki publiczne Krosna w 2000 roku były więc odwiedzane przez użytkowników 159.050 razy. Udostępniono im 484.059 wydawnictw zwartych, ciągłych i innych dokumentów. W czytelniach udzielono

odpowiedzi na 16.016 zapytań czytelniczo-informacyjnych.

W imprezach kulturalno-oświatowych wzięło udział 6.982 uczestników.

W przeliczeniu na średnie dzienne powyższe wyniki przedstawiają się następująco:

odwiedziny w wypożyczalniach (ze Zbiorami Audiowizualnymi)	- 453 osoby,
odwiedziny w czytelniach	- 132 osoby,
uczestnicy imprez	- 28 osób,
wypożyczenia (ze Zbiorami Audiowizualnym)	- 1.316jedn. inwentarzowych
udostępnienia w czytelniach	- 458 tytułów wyd. zwartych i ciągłych,
informacje	- 57.

Łącznie biblioteki codziennie były odwiedzane przez 613 osób, którym udostępniano 1.604 tytuły wydawnictw zwartych i ciągłych, 170 kaset „książki mówionej” oraz udzielano 57 odpowiedzi na różnorodne zapytania czytelniczo informacyjne.

W ciągu roku jeden użytkownik usług bibliotecznych wykorzystał średnio 18,9 jednostek zbiorów bibliotecznych.

Stosunek liczby czytelników - 36 i liczby wypożyczeń - 681 na 100 mieszkańców świadczy o dużym zainteresowaniu usługami bibliotecznymi i uznaniu dla biblioteki jako instytucji zaspokajającej w znacznym stopniu potrzeby edukacyjne, kulturalne i rozrywkowe.

Działalność wydawnicza Biblioteki i formy popularyzacji czytelnictwa

Biblioteka Główna opracowała i wydała *Krośnieńskie Zeszyty Biblioteczne* (nr 7 i 8) i przygotowywała materiały do *Podkarpackiego Informatora Kulturalnego*.

Dział Gromadzenia i Opracowania Zbiorów przygotował *Katalog literatury popularno-naukowej zakupionej do Czytelni Główniej i Wypożyczalni Główniej* (5 numerów).

Dział Informacyjno - Regionalny opracował dwa *Katalogi Wydawnictw Regionalnych* przeznaczone na Targi Euroregionalne, a także prowadził *Kronikę* Krośnieńskiej Biblioteki Publicznej.

W Bibliotece Głównej drukowano zaproszenia, ogłoszenia i napisy informacyjne na potrzeby wszystkich placówek.

O odbywających się w bibliotekach miasta imprezach informowano czytelników przez wywieszanie plakatów i afiszy w lokalach bibliotek i innych instytucji kultury. Stała informacja o Bibliotece i jej usługach w lokalnych mediach korzystnie wpływała na stan czytelnictwa i image instytucji.

Popularyzacji czytelnictwa służyły również wystawy organizowane w Wypożyczalni Głównej i w filiach bibliotecznych.

Działalność informacyjno-bibliograficzna

Wszystkie agendy Biblioteki prowadziły działalność informacyjną polegającą na udzielaniu odpowiedzi na konkretne zapytania czytelników, udzielały porad w zakresie doboru lektury oraz porad bibliograficznych.

Biblioteki Krosna udzieliły 16.016 różnego rodzaju informacji czytelnikom indywidualnym: studentom, dziennikarzom, uczniom szkół średnich i pomaturalnych. Zaobserwowały rosnące zainteresowanie tematyką regionalną.

Czytelnia Główna i Dział Informacyjno - Regionalny zarejestrowały 9.021 informacji, głównie z zakresu ekonomii, prawa, historii literatury i ochrony środowiska. Wzrost liczby udzielonych informacji świadczy o rosnących potrzebach informacyjnych środowiska.

Dla potrzeb czytelników wykonano ponad trzykrotnie więcej kserokopii niż w latach ubiegłych (ok. 36.000).

W Dziale Informacyjno-Regionalnym wykonano 11 tematycznych zestawień bibliograficznych, kalendarz rocznic na 2001 rok i scenariusz wystawy o języku polskim ph. *Nasza polszczyzna codzienna*.

Kontynuowano pracę nad digitalizacją *Słownika języka haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej*.

Prowadzono istniejące kartoteki i gromadzono lokalne pisma samorządowe, szkolne oraz publikacje stowarzyszeń i organizacji regionalnych.

Systematycznie uzupełniano istniejące katalogi kartkowe, w tym katalog przedmiotowy Czytelni i Działu Informacyjno - Regionalnego.

W kwietniu 2000 roku w Bibliotece Głównej zaprzestano prowadzenia kartkowego katalogu rzeczowego zastępując go komputerowym jako bardziej przystępnym i wszechstronnym niż tradycyjny.

Uzupełniono centralny katalog czasopism miasta Krosna o zbiory Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej i Biblioteki Muzeum Podkarpackiego za lata 1998-1999.

W systemie komputerowym SOWA II na bieżąco uzupełniano kartotekę zagadnieniową, obejmującą również zagadnienia regionalne, bibliotekarstwo i bibliotekoznawstwo, życie i twórczość pisarzy i innych wybitnych osób, a także ważne z punktu widzenia potrzeb użytkownika zagadnienia współczesne.

W formie kartoteki wzorcowej opracowano schemat klasyfikacji regionalnej umożliwiającej w przyszłości wydruk bibliografii lokalnej powiatu krośnieńskiego.

Od września 2000 roku rozpoczęto wprowadzanie do bazy danych informacji o wydawnictwach ciągłych znajdujących się w Czytelni Głównej.

Komputeryzacja biblioteki

W 2000 roku Krośnieńska Biblioteka Publiczna nie wykonała w całości planu komputeryzacji Biblioteki Głównej. Ze względu na trudności finansowe nie udało się podłączyć Biblioteki do sieci globalnej przez łącze stałe.

Korzystając z funduszy uzyskanych z PFRON zakupiono i zorganizowano stanowisko komputerowe przyspieszając tworzenie komputerowej bazy danych zbiorów audiowizualnych.

Dzięki uzyskaniu kwoty 2.000 zł z Fundacji Batorego zakupiono i zainstalowano faksmodem PCI SPIRIT 56K do uzyskiwania połączeń z Internetem (na potrzeby wewnętrzne Biblioteki).

Na koniec 2000 roku w Bibliotece Głównej funkcjonowało 19 stanowisk komputerowych, z których 18 wraz z serwerem HP Net Server E 50 PII/300 tworzy sieć lokalną.

Podstawowe oprogramowanie stanowią systemy biblioteczne SOWA I i II. Biblioteka posiada ponadto MS Office 97 Professional, *Przewodnik Bibliograficzny* (dyskietki) oraz bazę katalogową WBP w Sieradzu. W 2000 roku zakupiono 10 encyklopedii dziedzinowych na CD-ROMach dla potrzeb użytkowników stanowiska multimedialnego w Czytelni Głównej.

Baza komputerowa obejmująca 97% zbiorów Wypożyczalni Głównej i Czytelni Głównej służy bibliotekarzom i jest udostępniona czytelnikom na trzech stanowiskach komputerowych. Cieszą się one dużym zainteresowaniem; alfabetyczny katalog kartkowy wykorzystywany jest sporadycznie.

Od początku 2000 roku prowadzone były intensywne prace związane z budową bazy danych czytelników. Opracowano wzór nowych kart zobowiązań, zaprojektowano i wykonano karty czytelników. W marcu odbyło się uroczyste otwarcie automatycznego systemu obsługi Wypożyczalni Głównej. Od tej pory wszystkie dane o czytelnikach i wypożyczanych książkach rejestruje i przechowuje system komputerowy.

Kontynuowano prace związane z budową bazy Zbiorów Audiowizualnych i kartotek zagadnieniowych. Utworzenie tych baz będzie podstawą do rozszerzenia działalności informacyjnej.

Dzięki istniejącemu od kwietnia Internetowemu Centrum Pomocy Gospodarczej przy firmie Mikrotech S.A. otrzymaliśmy bezpłatnie stronę www oraz konto poczty elektronicznej. Zawarte na stronie informacje są

jednak stosunkowo ubogie i dostosowane do szablonu opracowanego przez Mikrotech S.A. Równocześnie dzięki uprzejmości Urzędu Miasta Krosna, które przygotowywało materiał na swoje strony www zamieściliśmy tam pełniejszą informację o naszej instytucji.

Dostęp do książek osób niepełnosprawnych

Obsługę ludzi chorych i niepełnosprawnych prowadzą w Bibliotece Głównej Zbiory Audiowizualne. Posiadają one bogatą ofertę „książki mówionej”, z której można korzystać na miejscu jak również wypożyczyć do domu. Krośnieńska Biblioteka Publiczna w Krośnie organizowała dowóz kaset magnetofonowych dla osób, które ze względu na stan zdrowia nie mogły osobiście korzystać z naszych zbiorów.

Zbiory Audiowizualne współpracowały ze Szkołą Podstawową nr 14, która prowadzi klasy integracyjne, Przedszkolem Miejskim nr 5, Kołem Związku Niewidomych w Krośnie oraz Stowarzyszeniem Miłośników Ziemi Krośnieńskiej.

Inne formy działalności bibliotecznej

W roku 2000 Krośnieńska Biblioteka Publiczna zorganizowała 879 różnorodnych imprez, w których wzięło udział 6.982 uczestników.

Biblioteka Główna prezentowała wydawnictwa regionalne i turystyczne podczas dwóch edycji Targów Euroregionalnych, a także wspomagała działania bibliotek dążących do uzupełnienia własnych księgozbiorów. Przygotowała zestawy książek dla Gimnazjum nr 3 (65 woluminów) i Gminnej Biblioteki Publicznej w Chorkówce (468 woluminów). Biblioteka Główna była również pośrednikiem w przejęciu przez Gimnazjum nr 3 księgozbioru likwidowanej biblioteki Krośnieńskich Hut Szkła.

Biblioteka zorganizowała i prowadziła kiermasz taniej książki.

W Krośnieńskiej Bibliotece Publicznej prowadzono lekcje biblioteczne i zajęcia ze studentami, przyjmowano wycieczki. W 2000 roku w Bibliotece Głównej gościły 22 grupy młodzieży (460 osób) ze szkół

podstawowych, gimnazjów i szkół średnich z Krosna i okolic. Uczniowie zapoznawali się głównie ze sposobem korzystania z elektronicznego katalogu zbiorów, dostępnego w Wypożyczalni i Czytelnii Głównej.

W siedzibie Biblioteki zaprezentowano 27 wystaw, w tym 11 w Wypożyczalni Głównej.

W zbiorach Audiowizualnych realizowano cykl edukacyjny dla przedszkolaków p. *Od kamienia do gwiazd*, poświęcony historii techniki i urządzeniom technicznym niezbędnym w życiu współczesnego człowieka. Zajęcia trwały od września 1999 do czerwca 2000 roku (88 spotkań). Wykorzystano m.in. filmy edukacyjne oraz urządzenia znajdujące się w Bibliotece: faks, kserokopiarkę, drukarkę komputerową i inne.

Krośnieńska Biblioteka Publiczna była również organizatorem dwóch dużych konkursów dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów: *Mój mały przewodnik po Krośnie* oraz I Krośnieńskiego Konkursu Literackiego *Moje miasto, moja ulica, mój dom*. Wystawa przewodników była prezentowana w Wypożyczalni Głównej w lipcu, a najlepsze prace literackie opublikowano w 8. numerze Krośnieńskich Zeszytów Bibliotecznych.

Współorganizatorami i organizatorami imprez kulturalno-animacyjnych były filie miejskie oraz Oddział dla Dzieci.

Główne dokonania Krośnieńskiej Biblioteki Publicznej w 2000 roku:

1. Utworzenie 97% bazy danych księgozbioru Biblioteki.
2. Otwarcie Wypożyczalni Głównej w systemie automatycznym.
3. Systematyczny zakup nowości wydawniczych.
4. Współpraca z bibliotekami szkolnymi oraz różnymi instytucjami kultury w mieście i regionie.

5. Opracowanie bogatej oferty zajęć animacyjno-edukacyjnych, dzięki której Biblioteka umacnia nawyki czytelnicze wśród dzieci, wspomaga edukację indywidualną i samokształcenie oraz umożliwia korzystanie z nowoczesnych technologii informatycznych.

Bogusława Bęben

Formy pracy pedagogicznej z użyciem środków audiowizualnych (radia, telewizji, filmu, wideokasety itp.)

Jednym z podstawowych zadań biblioteki jest pełnienie funkcji **ośrodka edukacyjnego**. Praca pedagogiczna biblioteki obejmuje zarówno nauczanie, jak i wychowanie czytelników. Celem procesu nauczania jest umożliwienie użytkownikom bibliotek zdobycia wiadomości z różnych dziedzin nauki i życia, ukształtowanie pewnych umiejętności, nawyków a także rozwinięcie zdolności i zainteresowań. Wychowanie natomiast to zespół czynności mających „na celu wywołanie określonych zmian w osobowości wychowanków, kształtowanie przekonań, poglądu na świat, stosunku do ludzi, systemu wartości i celu życia”.

Bibliotekarz realizując wymienione zadania korzysta z **metod i form pracy pedagogicznej** typowych dla szkolnictwa, dostosowując je do specyficznych potrzeb i warunków biblioteki.

Rozpocznię od wyjaśnienia samego pojęcia materiały audiowizualne. **Materiały audiowizualne** „to dokumenty oglądowo-słuchowe zawierające utrwalony zapis obrazu lub dźwięku”. Wśród materiałów audiowizualnych wyróżnia się:

- środki wizualne (oglądowe) działające za pomocą obrazu,
- środki audialne (słuchowe) wysyłające bodźce dźwiękowe,
- środki audiowizualne (oglądowo-słuchowe) przekazujące równocześnie obraz i dźwięk.

Środki audiowizualne pojawiły się w bibliotekach już w latach 60. Prawne podstawy dla ich gromadzenia i użytkowania przez biblioteki stworzyła ustawa o bibliotekach z dnia 9 kwietnia 1968 r. W art. 4.1 głosiła ona, iż „Do zadań bibliotek w szczególności należy gromadzenie, przechowywanie i konserwacja materiałów bibliotecznych, jak: książki, czasopisma i inne druki, rękopisy, ryciny, nuty, mapy, filmy, mikrofilmy, płyty oraz wszelkie inne zapisy obrazu i dźwięku”. Od tej pory materiały audiowizualne stały się pełnoprawnym materiałem bibliotecznym. Pełnią one w bibliotece dwie podstawowe funkcje:

- stanowią materiał do udostępniania na miejscu w bibliotece, niekiedy także wypożyczania do domu,
- służą jako pomoc dydaktyczna w pracy pedagogicznej bibliotekarza.

Ta druga funkcja odgrywa szczególnie ważną rolę w bibliotekach szkolnych czyniąc je atrakcyjniejszymi i ciekawszymi dla użytkowników. Pierwsza z wymienionych grup materiałów audiowizualnych to **środki oglądowe**. Bibliotekarz w swej pracy dydaktycznej korzysta często z **portretów** pisarzy, uczonych, postaci historycznych, a także różnorodnych ilustracji, fotografii, pocztówek czy też reprodukcji malarstwa lub grafiki. Materiały te mogą być eksponowane na wystawkach lub wykorzystywane w trakcie różnych spotkań i pogadań na określony temat. Ilustracje z zasłoniętymi podpisami mogą być także przedmiotem konkursu.

Innym materiałem wizualnym niezbędnym w każdej bibliotece jest **mapa** lub **globus**. Pomoc ta wykorzystywana jest w czasie lekcji o dziejach książki, a także w trakcie konkursów historycznych lub geograficznych. Kiedyś bardzo popularną, a dziś zastąpioną przez nowocześniejsze środki przekazu, pomocą dydaktyczną są **przeźrocza**. Zawierają one ilustracje do bajek, baśni, lektur szkolnych, a także obrazy z życia pisarzy czy dziejów książki. Niekiedy warto do nich wrócić, szczególnie pracując z małymi dziećmi. Czytanie baśni wzbogacone wyświetlaniem slajdów może być dla najmłodszych atrakcyjną formą nauki i rozrywki.

Obok środków dydaktycznych oddziałujących samym obrazem w pracy z czytelnikiem bibliotekarz wykorzystuje także **materiały** wysyłające bodźce **dźwiękowe**. Organizując różnorodne spotkania często sięga

po **plyty i kasety magnetofonowe, płyty CD**. Mogą one zawierać poezję, fragmenty sztuk teatralnych, powieści, a także nagrania muzyczne. Tego typu materiały mogą stanowić uzupełnienie lekcji, apeli czy też wieczorów literackich. Bywają też spotkania w całości poświęcone słuchaniu nagrań muzycznych. W pracy dydaktycznej wykorzystywane są także kasety z zapisem kursów nauki języka obcego. Bibliotekarz w swej pracy z czytelnikami sięga nie tylko po gotowe nagrania, ale także tworzy własne kolekcje. Już samo nagrywanie może stanowić ciekawe zajęcie dydaktyczne, jeżeli w roli lektorów występują czytelnicy. Celem tych nagrań może być sprawdzenie własnych umiejętności recytatorskich, jak też tworzenie pomocy dydaktycznych dla innych, często młodszych uczniów. Bibliotekarz może także korzystać z możliwości, jakie daje szkolny radiowęzeł, przygotowując wraz z dziećmi różnego rodzaju audycje. W pracy pedagogicznej ważną rolę odgrywają także programy o charakterze edukacyjnym nadawane przez **stacje radiowe**. Warto skorzystać szczególnie z oferty 1 i 2 Programu Polskiego Radia. Rozbudzając zainteresowanie literatura piękna można sięgnąć po radiowe adaptacje dzieł literackich. Program 1 PR proponuje:

- *Radio Dzieciom* (słuchowisko dla dzieci nadawane codziennie o godz. 19.30),
- *Lektury Jedyńki* (czytane od poniedziałku do piątku o godz. 21.35),
- *Teatr Polskiego Radia* (odtworzony w sobotę 22.05).

Natomiast w programie 2 można usłyszeć:

- *Słynne powieści* (godz. 9.00 lub 9.10),
- *Czas na poezję* (godz. 13.20),
- *100 lat poezji polskiej* (prezentowane od poniedziałku do piątku, godz. 17.15),
- *Powieść w Teatrze Wyobraźni* (nadawana w niedzielę o godz. 20.00).

Pomocą w przygotowaniu spotkań poświęconych różnym znanym postaciom mogą być dwie audycje biograficzne proponowane przez program 2 Polskiego Radia. Są to:

- *Biografie niezwykle* (wtorkowy cykl nadawany o godz. 22.00),
- *Szkiełko do portretu* (prezentowany w piątek o godz. 16.30).

Bardzo dużo miejsca w codziennych programach radiowych zajmuje muzyka, zarówno rozrywkowa jak i poważna. Tego typu audycje można wykorzystać rozwijając wrażliwość muzyczną, a także pobudzając zainteresowanie samą muzyką szczególnie poważną, tak mało popularną wśród młodzieży. Dużo materiałów do tego typu zajęć dostarcza program 2. Do cyklicznych audycji z tej dziedziny należą:

- *Filharmonia Dwójki* (dwugodzinny program nadawany od niedzieli do piątku o godz. 20.00 lub 20.30),
- *Wieczór Operowy Dwójki* (prezentowany w sobotę w tym samym czasie),
- *Mistrzowie sceny operowej* (piątkowy program o godz. 15.00).

Uzupełnieniem spotkań poświęconych słuchaniu muzyki mogą być informacje o jej twórcach, ich dziełach i gatunkach muzycznych. Tego typu wiedzę można także czerpać z audycji radiowych. Program 1 proponuje m.in.:

- *Muzyczne biografie* (prezentowane w niedzielę o godz. 13.30).

Natomiast w programie 2 faktograficzną wiedzę muzyczną szerzą takie audycje jak:

- *Legendarni muzycy stulecia* (od poniedziałku do piątku, godz. 11.00),
- *Leksykon polskiej muzyki rozrywkowej* (od poniedziałku do piątku, godz. 14.40),
- *Muzyczny atlas Polski* (prezentowany w środę o godz. 14.20).

Oprócz audycji cyklicznych na antenie Polskiego Radia pojawia się wiele programów o charakterze okolicznościowym, szerzących wiedzę na temat różnych postaci, wydarzeń.

Właściwe i w pełni świadome wykorzystanie bogactwa wiedzy płynącej z odborników radiowych wymaga od bibliotekarza ciągłego śledzenia nie tylko oferty radiowej, ale także zawartości poszczególnych programów. Zdarza się, że termin nadawania audycji pokrywa się czasowo z zaplanowanym spotkaniem czytelników. Częściej jednak wykorzystanie danego programu wymaga jego wcześniejszego zarejestrowania na taśmie magnetofonowej.

Podobnie jak audycje radiowe pomoc dydaktyczną mogą stanowić

także **programy telewizyjne**. Należą one do środków oddziałujących równocześnie na wzrok i słuch. Są to zatem środki audiowizualne w dosłownym tego słowa znaczeniu. Pracując z czytelnikiem można korzystać z programów edukacyjnych nadawanych w programie 1 TVP od poniedziałku do piątku w godzinach przedpołudniowych i wczesnym popołudniem. Na uwagę zasługują także inne audycje prezentowane w programie 1 i 2 TVP, a także w TV Polonia, przekazujące ważne informacje o otaczającym nas świecie. Istotnym uzupełnieniem zbiorów bibliotecznych z zakresu geografii i przyrody mogą być programy ukazujące świat roślin, zwierząt i pięknych krajobrazów. Do tego typu audycji należą m.in.:

- *Zwierzęta świata* (wtorek, godz. 13.15, TVP progr. 1),
- *Wyprawy z plecakiem i walizką* (środa, godz. 13.50, TVP progr. 1),
- *Zwierzęta świata* (sobota, godz. 8.00, TVP progr. 1),
- *Wycieczki przyrodnicze* (niedziela, 10.30., TVP progr. 2).

Wiele interesujących programów telewizyjnych adresowanych jest także do miłośników minionych wieków. Wśród popularnych serii historycznych można wymienić:

- *Egipt* (poniedziałek, godz. 13.45, TVP progr. 1),
- *Sensacje XX wieku* - program historyczny Bogusława Wołoszańskiego (niedziela, godz. 16.30, TVP progr. 1).

Obok audycji o charakterze cyklicznym na ekranach pojawia się szereg programów z okazji rocznic i świąt narodowych. Ich zarejestrowanie wymaga od bibliotekarza ciągłego śledzenia programu telewizyjnego. Wiedzę historyczną upowszechniają także audycje prezentujące postacie oraz dzieła kultury i sztuki. Przykładem mogą być następujące programy:

- *Nie tylko Wawel* (wtorek, godz. 12.35, TV Polonia),
- *Katalog zabytków* (wtorek, godz. 13.35, TVP progr. 1),
- *Zapomniane pracownie* (piątek, godz. 13.50, TVP progr. 1).

Cykle telewizyjne można także wykorzystać podczas lekcji oraz spotkań poświęconych zagadnieniom językoznawstwa i literatury pięknej. Osoby uczące się języków obcych mogą skorzystać z lekcji telewizyjnych nadawanych trzy razy w tygodniu (poniedziałek, środa, piątek) w programie 1. Natomiast czytelnicy dbający o piękno języka ojczystego będą zain-

teresowani programem prof. Jana Miodka i Władysława T. Stecewicza pt. *Ojczyzna - polszczyzna*. W pracy z uczniami warto również sięgnąć po telewizyjne adaptacje sztuk teatralnych:

- *Teatr dla dzieci* (niedziela, godz. 14.00, TV Polonia),
- *Teatr Telewizji* (poniedziałek, godz. 21.00, TVP progr. 1).

Powyższe zestawienie zawiera tylko wybrane programy, ale nawet ten pobieżny przegląd wskazuje, jak olbrzymią pomocą może być telewizja. Jednakże, aby pełniła ona rolę środka dydaktycznego, bibliotekarz musi zadbać nie tylko o właściwy wybór audycji, ale także ich odpowiednie wkomponowanie w tok zajęć bibliotecznych. Często terminy nadawania programów nie pokrywają się w czasie ze spotkaniami czytelników, wówczas nieodzowną pomocą okazuje się **magnetowid**. Zarejestrowanie na kasecie magnetowidowej nie tylko pozwala na dowolne planowanie terminu emisji danej audycji, ale także umożliwia tworzenie z nich biblioteczek tematycznych. Warto nagrywać zarówno programy edukacyjne, jak i wiadomości dotyczące życia danego regionu. Informacje te mogą służyć popularyzacji wiedzy o miejscu zamieszkania ucznia, a dla nieco starszych czytelników będą materiałem do montażu programu o danym terenie. Wideo jako pomoc dydaktyczna daje także możliwość korzystania z gotowych nagrań. Bibliotekarz sięga często po adaptacje filmowe. Obejrzenie ekranizacji lektury, poprzedzone jej przeczytaniem, może stać się punktem wyjścia do różnego rodzaju dyskusji, porównań. Dysponując odpowiednim pomieszczeniem i wideoteką, bibliotekarz może powołać do życia dyskusyjny klub filmowy. Każdorazowa projekcja powinna rozpoczynać się od krótkiego wystąpienia bibliotekarza na temat filmu, a kończyć wymianą poglądów, wrażeń i odczuć widzów.

Z wykorzystaniem magnetowidu w działalności pedagogicznej bibliotekarza nierozzerwalnie łączy się praca z użyciem **kamery wideo**. Biblioteki dysponujące tego typu sprzętem dają czytelnikom możliwość samodzielnego tworzenia nagrań o różnorodnej tematyce. Uczniowie mogą utrzymywać, a następnie prezentować kolegom wydarzenia związane z życiem regionu, szkoły, biblioteki. Kamera może posłużyć do nagrania filmu reklamowego o bibliotece, zachęcającego innych uczniów do korzystania z jej zbiorów. Innym rodzajem zajęć dydaktycznych może być kurs obsłu-

gi kamery, a następnie przybliżenie tajników realizacji filmu. Możliwość wcielenia się w rolę operatora czy twórcy filmowego wyzwala w uczniach zainteresowanie i ciekawość poznawania.

Jeszcze większe możliwości w zakresie rozbudzania aktywności uczniów daje zastosowanie w roli pomocy dydaktycznej **multimediów**. Ten nowy sposób przekazywania informacji pojawił się na świecie w latach 80., w Polsce kilka lat później. Obecnie komputery multimedialne można spotkać w wielu polskich szkołach i bibliotekach. Terminem multimedia określa się komputery i programy, w których łączy się różne formy techniki przekazu, np.: wideo, animacja, dźwięk, tekst, grafika, muzyka. Charakterystyczną cechą multimediów jest nie tylko jednoczesna obecność różnych mediów, ale przede wszystkim ich wzajemne przenikanie się i interakcyjny dostęp. Oddziałują podobnie jak materiały audiowizualne na wzrok i słuch, ale równocześnie zmuszają do działania i większej koncentracji uwagi. Najbardziej popularnym sposobem korzystania z tej formy pomocy dydaktycznej w bibliotekach jest umożliwienie dzieciom dostępu do programów edukacyjnych. Działania bibliotekarza mogą zmierzać do pomocy nauczycielom w organizowaniu lekcji z użyciem programu z danego przedmiotu, jak też do stworzenia zaplecza służącego do uzupełniania, powtarzania, jak i sprawdzania materiału. Przykładem mogą być programy edukacyjne z historii czy geografii, w których wiedza faktograficzna uzupełniania jest przez ilustracje, muzykę, ciekawostki. Popularne są programy z języka polskiego utrwalające zasady pisowni, czy też programy wspomagające naukę języków obcych. Pomoc multimedialna z muzyki pozwala zabawić się dzieciom w małych kompozytorów, a z fizyki, chemii czy biologii - w badaczy śledzących przebieg różnych procesów. Komputer może też pełnić rolę korepetytora, wyjaśniając uczniom jakąś kwestię, a potem sprawdzając uzyskane wiadomości. Biblioteka powinna być także miejscem, gdzie czytelnik nauczy się korzystać z różnego rodzaju słowników i encyklopedii, zarówno tradycyjnych jak i elektronicznych. Tego typu wiedzę i umiejętności czytelnicy mogą zdobywać w trakcie lekcji bibliotecznych poświęconych różnym źródłom informacji, sposobom korzystania z nich, jak i samodzielnym poszukiwaniom wiedzy na różne tematy. Warto zwrócić uwagę uczniów na nowe możliwości, jakie niosą

z sobą słowniki i encyklopedie multimedialne. Innym rodzajem programów, jakie powinny być w każdej bibliotece, są gry komputerowe. Odpowiednio dobrane mogą być zachętą do odwiedzenia czytelnici, szczególnie dla najmłodszych uczniów, którzy dopiero zaczynają poznawać bibliotekę. Starszym mogą pomóc w zawieraniu znajomości i przyjaźni. Komputer może także uczestniczyć w rozwijaniu twórczości uczniów. Służą temu edytory tekstu i programy graficzne. Wykorzystując biblioteczny komputer dzieci mogą zaplanować, a następnie wykonać wystawkę czy też gazetkę. Dużą atrakcją jest także wydrukowanie własnego wiersza lub opowiadania.

Obecność komputera w bibliotece otwiera możliwości wprowadzenia kolejnego medium, jakim jest **Internet**. Stanowi on dla czytelników olbrzymie źródło wiedzy, informacji, a także doskonałą rozrywkę. Bibliotekarz powinien kształcić w uczniach nawyk poszukiwania danych w elektronicznych katalogach bibliotek, jak i umiejętność odszukiwania gotowych informacji w bibliotekach sieciowych oferujących pełne teksty literackie lub naukowe. Szczególnie pilnymi poszukiwaczami są osoby przygotowujące się do różnych konkursów czy olimpiad, a także wszyscy ci, którzy pragną posiadać aktualną wiedzę z różnych, nie tylko objętych procesem dydaktycznym, dziedzin. Internet jest doskonałym źródłem informacji dla pasjonatów sportu, muzyki, informatyki, przyszłych polityków czy biznesmenów. Za pośrednictwem Internetu dostępne są także słowniki, encyklopedie, bazy źródeł historycznych. Podłączenie do sieci umożliwia uczniom także korzystanie z poczty elektronicznej. Za jej pośrednictwem zawierane są nowe znajomości, które niejednokrotnie przekształcają się w przyjaźnie podtrzymywane już w sposób tradycyjny. Zdaje się, że kontakt z drugą osobą zmusza do zajrzenia do atlasu czy encyklopedii. Znajomości międzynarodowe są znakomitą, formą nauki języka obcego. Poczta elektroniczna pełni też funkcję wychowawczą ucząc zasad sieciowego savoir-vivre'u. Internet daje także możliwość zaprezentowania szkoły czy też biblioteki na forum światowym. Bibliotekarz wraz z uczniami może tworzyć własne strony www, ciągle je uzupełniać i aktualizować. Namawiając czytelników do korzystania z Internetu należy jednak pamiętać o płynących z niego zagrożeniach. Uczeń przeglądając strony

może dowiedzieć się, jak przygotować środek narkotyczny czy ładunek wybuchowy, może także studiować zdjęcia pornograficzne. Obowiązkiem bibliotekarza jest więc uświadomienie czytelnikom pułapek, jakie czekają na nich w światowej sieci, ustalenie pewnych reguł korzystania z Internetu i wymaganie ich bezwzględneho przestrzegania.

Pojawienie się materiałów audiowizualnych i multimedialnych, a następnie ich szybki rozwój sprawił, że zmienił się obraz biblioteki, a szczególnie charakter pracy dydaktycznej. Bibliotekarz kształtując młode pokolenie ma do dyspozycji obok tradycyjnej książki i czasopisma szereg pomocy technicznych, począwszy od prostego rzutnika na komputerze kończąc. Obowiązkiem pracownika biblioteki jest propagowanie ich wśród czytelników, ale tak by korzystali z nich w sposób celowy i odpowiedzialny. Zdobyte techniki nie mogą zastępować książki, ale powinny być jej dopełnieniem. Należy pamiętać, że biblioteka to nie wypożyczalnia kaset, kino czy salon gier komputerowych, choć wszystkie te pomoce mogą być wykorzystywane w jej pracy. Właściwe użytkowanie środków audiowizualnych i multimedialnych otwiera przed biblioteką nowe możliwości. Odpowiednio sterowany proces dydaktyczny pozwala na wszechstronny rozwój ucznia, zarówno intelektualny, jak emocjonalny, pobudza jego aktywność, poszerza zainteresowania. Bibliotekarze powinni dążyć do tego, aby w miarę możliwości wszystkie omówione pomoce dydaktyczne znalazły miejsce w ich codziennej pracy z czytelnikiem. Dzisiaj każda biblioteka korzysta ze zbiorów audiowizualnych, coraz powszechniejsze są komputery multimedialne, nadal jednak wiele emocji budzi Internet. Należy go jednak potraktować jako kolejną zdobycz techniki, którą należy przyjąć i owoić.

Świat rozwija się obecnie w olbrzymim tempie, przemiany jakie w nim zachodzą muszą być także udziałem biblioteki. Trudnym zadaniem bibliotekarza jest taka jej organizacja, aby pełniąc historyczną rolę skarbnicy książek, stała się także atrakcyjnym centrum multimedialnym i internetowym.

Dorota Pec

Polskie bibliotekarstwo a Unia Europejska

W dniach 8-9 czerwca uczestniczyłam w ogólnopolskiej konferencji pod hasłem „Polskie bibliotekarstwo w perspektywie wejścia do Unii Europejskiej” w Warszawie-Miedzeszynie. Konferencja poprzedzała Krajowy Zjazd Delegatów Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Przyszłe członkostwo Polski w strukturach Unii Europejskiej wyznacza nowe kierunki działania we wszystkich dziedzinach życia społecznego i gospodarczego, przede wszystkim. Bibliotekarze, jak zaznaczył otwierający konferencję Stanisław Czajka, prezes SBP nie wyznaczają kierunków dążenia do UE, muszą się jednak do tego intelektualnie przygotować. Przygotowania takie środowisko bibliotekarskie czyni poprzez różnego rodzaju konferencje o tematyce europejskiej, udział w realizacji programów (tu najbardziej zaawansowane są biblioteki naukowe), współpracę i wymianę doświadczeń w ramach euroregionów.

Program konferencji dotyczył wszystkich ważnych aspektów integracji bibliotekarstwa polskiego z europejskim począwszy od roli książki i biblioteki w społeczeństwie informacyjnym poprzez zagadnienia prawne w obszarze kultury i nauki, standardy w dziedzinie bibliotekarstwa, charakterystykę różnych typów bibliotek na modelu kształcenia zawodowego bibliotekarzy kończąc. Problemy te omówiło 9 referentów, w tym większość z tytułami profesorskimi. Nie sposób przedstawić treści wszystkich wystąpień, dlatego ograniczę się do przypomnienia głównych myśli zawartych w poszczególnych wystąpieniach.

I tak prof. Tomasz Goban-Klass (UJ) mówiąc o „Książce i bibliotece w erze cyfrowej” scharakteryzował rozwój mediów na przestrzeni dziejów ludzkości, zdefiniował pojęcie społeczeństwa informacyjnego, omówił fazy globalizacji wskazując na pozytywne i negatywne strony ciągłej zmiany mediów (mediamorfoza) dla członków społeczeństwa informacyjnego. Szczególnie w Europie społeczeństwo informacyjne musi być przyjazne człowiekowi, co oznacza, że państwo musi wspomagać biedną jego część.

Monika Karpuk, specjalista w Departamencie Informacji Komitetu Integracji Europejskiej omówiła działania Komitetu, który realizuje 4-letni program informacji o UE zapoczątkowany w 1999 r. Efektem programu jest m.in. utworzenie 32 ośrodków regionalnych i bogata, bezpłatna oferta wydawnictw informacyjnych o UE dla instytucji i obywateli.

J. Krawczyk, specjalista w Departamencie Legislacji Europejskiej Urzędu Integracji Europejskiej omówił programy kulturalne realizowane przy wsparciu UE i wskazał na konieczność harmonizacji prawa, zwłaszcza ustawy o radiu i telewizji oraz ustawy o bazach danych i ich ochronie.

Problemem standardów europejskich w dziedzinie bibliotekarstwa zajął się Jan Wołosz (BN). Ponieważ takich standardów, nie ma omówił niektóre standardy narodowe (np. brytyjskie) dochodząc do wniosku, iż standardy są potrzebne i powinny być opracowane w ramach grantów.

Obraz bibliotekarstwa publicznego w UE zarysowała Joanna Skrzypkowska (Biblioteka m. st. Warszawy). Przedstawiła modelową sieć bibliotek w krajach skandynawskich oraz zróżnicowany poziom rozwoju bibliotek w pozostałych krajach UE.

Biblioteki akademickie w UE scharakteryzował Henryk Hollender (Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie) wskazując na takie cechy jak: tendencje grupowania się bibliotek dla realizacji określonych celów, przestrzeganie standardów elektronicznego katalogowania, powiązanie budżetu z zasadami gromadzenia zbiorów, przestrzeganie zerowego przyrostu zbiorów, racjonalna polityka zatrudnienia i ujednolicenie kwalifikacji bibliotekarskich. Ważną tendencją w europejskich bibliotekach akademickich jest przejście od *access* do *content*. Przykładem tak działającej biblioteki jest Biblioteka Kolegium w Słubicach.

Omawiając temat „Biblioteki szkolne a społeczeństwo informacyjne” prof. Barbara Zybert stwierdziła, że w krajach UE nie ma zapisów dotyczących bibliotek szkolnych na poziomie podstawowym. Lepsza jest pod tym względem sytuacja szkół średnich. Wszyscy nauczyciele wspomagają proces edukacji bibliotecznej, a w niektórych krajach (Niemcy) uczestniczą w tym procesie także rodzice. Referentka podała wybrane wyniki kwerendy dotyczące wielkości zbiorów, powierzchni i budżetów bi-

bliotek szkolnych.

Wystąpienie prof. Wandy Pindlowej na temat bibliotek specjalnych zawierało sporo uwag na temat postulatów bibliotekarzy holenderskich dotyczących zebrania informacji o infrastrukturze i usługach bibliotek w UE dla różnych grup użytkowników: niewidomych, imigrantów itp. i stworzenia tym grupom warunków dostępu do informacji, edukacji i dóbr kultury. Referentka omówiła niektóre zrealizowane unijne programy dla tych grup użytkowników.

Konieczność zmian w programach kształcenia bibliotekarzy wykazała prof. Sosińska w referacie „Model bibliotekarza w zintegrowanej Europie”. Wynika on nie tylko z wprowadzenia nowych technologii, zwiększającej się w całej Europie liczby uczących się (społeczeństwo wiedzy), ale także konieczności obsługi wielokulturowych społeczeństw i daleko idącej specjalizacji w wielu dziedzinach wiedzy.

Referat Stefana Kubowa (Dolnośląska Szkoła Wyższa Edukacji we Wrocławiu) był próbą odpowiedzi na pytanie „Czy polskie biblioteki naukowe są gotowe do integracji europejskiej?”. Referent wskazał braki polskich bibliotek takie jak: brak zbiorów dla niepełnosprawnych i imigrantów, brak jednolitej komputeryzacji, słaba odnawialność zbiorów. Wskazał na opiniotwórczą i kreatywną rolę europejskich stowarzyszeń bibliotekarskich w zakresie opracowania standardów, weryfikacji dyplomów bibliotekarskich, słowem polityki bibliotecznej. To zadanie dla Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

W tym miejscu godzi się wspomnieć o obradach Krajowego Zjazdu, który rozpoczął się natychmiast po zakończeniu konferencji. Wybrano przewodniczącego Stowarzyszenia w osobie Jana Wołosza, dwóch wiceprzewodniczących (Stanisław Krzywicki, Piotr Bierczyński), a honorowym przewodniczącym został Stanisław Czajka. Wybrano także pozostałe organy Stowarzyszenia. Najważniejszą decyzją Zjazdu było przyjęcie trójstopniowej struktury Stowarzyszenia.

Wanda Belcik

Spotkanie dyrektorów miejskich i powiatowych bibliotek w WiMBP w Rzeszowie (27.04.2001 r.)

Spotkanie poświęcone było:

- analizie wyników osiągniętych przez biblioteki publiczne naszego województwa w 2000 roku; materiał przedstawiła mgr Halina Piotrowska - z-ca dyrektora WiMBP w Rzeszowie;
- sytuacji bieżącej bibliotek, zwłaszcza bibliotek powiatowych (na 20 powiatów ziemskich i 4 grodzkie na dzień 31.12.2000 r. funkcjonowało 5 bibliotek powiatowych: w Jaśle, Kolbuszowej, Leżajsku, Przemyślu i Przeworsku);
- wypracowaniu wniosków na rok bieżący dotyczących generalnych problemów bibliotek publicznych na Podkarpaciu.

Wśród wielu wniosków zasługujących na uwagę bardzo istotnym wydaje się wniosek zgłoszony przez niżej podpisaną dotyczący opracowania strategii funkcjonowania bibliotek publicznych i wkomponowania jej w ogólną strategię województwa.

Polecam lekturę: *Biblioteki Publiczne województwa podkarpackiego w liczbach 2000.* - Rzeszów, 2001.

Teresa Leśniak

Polski Związek Bibliotek

Byliśmy gospodarzem spotkania Zarządu Polskiego Związku Bibliotek. Organizacja powstała pod koniec 1999 roku i skupia biblioteki (SBP - członków indywidualnych). W chwili obecnej akces do PZB zgłosiło ponad 50 bibliotek, wśród których dużą liczbę stanowią były biblioteki wojewódzkie. Organizacja prowadzi badania z zakresu bibliotekarstwa publicznego, a wypracowane wnioski i projekty kieruje do organów administracji centralnej i samorządowej. Współpracuje z wieloma organizacjami ogólnymi i wydawnictwami w zakresie promocji książki i czytelnictwa. '

W skład Zarządu wchodzi 9 osób, a w każdym województwie powoływany jest pełnomocnik. Od I Walnego Zgromadzenia niżej podpisana pełni funkcję wiceprezesa.

Podczas pobytu w Krośnie i Iwoniczu członkowie Zarządu dyskutowali o kondycji bibliotek publicznych, zwłaszcza byłych bibliotek wojewódzkich i powiatowych. Byli również gośćmi naszej Biblioteki oraz zapoznali się z głównymi zabytkami Krosna.

Efektom spotkania było wypracowanie wniosków i kierunków działania na najbliższy rok oraz przesłanie listów do Prezydenta RP Pana Aleksandra Kwaśniewskiego oraz Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Pana Kazimierza Michała Ujazdowskiego.

Pan Aleksander Kwaśniewski

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Prezydencie, uprzejmie informuję, że w 1999 roku został zarejestrowany Polski Związek Bibliotek - stowarzyszenie, którego celem działania jest między innymi:

- troska o prawidłowe funkcjonowanie polskich bibliotek i realizowanie ich zadań statutowych,*
- pogłębianie w świadomości opinii publicznej wiedzy o potrzebach i warunkach działania bibliotek w Polsce,*
- kierowanie wniosków prawnych, organizacyjnych i finansowych do organów stanowiących prawo biblioteczne oraz organizatorów instytucji kultury,*
- wspieranie inicjatyw promujących książkę i czytelnictwo,*
- popieranie nowoczesnych technik informacyjnych. W lutym bieżącego roku odbyło się poszerzone posiedzenie Zarządu Polskiego Związku Bibliotek, na którym dokonano analizy bieżącej sytuacji w bibliotekach.*

Najbardziej niepokojącym problemem, który rozpoczął się kilka lat temu i ulega nasileniu jest łączenie bibliotek z innymi instytucjami. Pomijam fakt łamania prawa poprzez łączenie bibliotek publicznych z muzeami oraz ośrodkami turystyki, ośrodkami sportu i rekreacji itp. Wysoce niekorzystny jest również fakt łączenia bibliotek z ośrodkami, domami, centrami kultury. W niektórych województwach proces ten objął około - 30% bibliotek np. woj. podkarpackie. W jego wyniku biblioteki tracą osobowość prawną i samodzielność. W nowych placówkach ich zadania statutowe ulegają znacznym ograniczeniom. Na domiar osoby kierujące nowymi placówkami podejmują decyzje dotyczące działalności bibliotecznej nie mając odpo-

wiednich kwalifikacji i doświadczenia. Proces rozpadu samodzielności bibliotek objął biblioteki gminne, miejskie, powiatowe i wojewódzkie. W szczególnie trudnej sytuacji znalazły się były biblioteki wojewódzkie. Zapisana w rozdziale 10 ustawy o bibliotekach ogólnokrajowa sieć biblioteczna przestaje funkcjonować. Brak sieci, w efekcie brak więzi bibliotecznych, brak możliwości spójnych działań w zakresie bibliotekarstwa staje się faktem.

Panie Prezydencie, sytuacja w zakresie działalności bibliotek jest alarmująca. Dalsza samodzielność poczynań władz samorządowych grozi rozpadem struktury funkcjonowania bibliotek w Polsce, struktury, która przez dziesięciolecia w sposób sprawny i profesjonalny realizowała zadania w zakresie czytelnictwa, upowszechniania książki i edukacji kulturalnej. W imieniu Zarządu Polskiego Związku Bibliotek wniosłem do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o zmianę zapisu art. 13 ustawy o bibliotekach poprzez wprowadzenie zakazu łączenia bibliotek z innymi instytucjami kultury. Ograniczenie samodzielności władz samorządowych w tym zakresie będzie bardziej demokratyczne niż pełna dowolność w tworzeniu nowych instytucji kultury w postaci tworców wypaczających idee edukacji kulturalnej społeczeństwa. Nie liczenie się organów samorządowych z opiniami merytorycznymi jednostek nadzorującymi biblioteki oraz nie liczenie się z zapewnieniem dostępu do kultury własnych lokalnych społeczności w pełni uzasadnia powyższy wniosek.

Zarząd Polskiego Związku Bibliotek stwierdza, że kondycja finansowa bibliotek w Polsce ulega systematycznemu pogorszeniu. Budżety wielu bibliotek samorządowych w roku bieżącym pozostają na poziomie roku ubiegłego a nawet ulegają zmniejszeniu. Wymaga to niewątpliwie coraz bardziej efektywnego wykorzystania przyznaných środków, ale jednocześnie odbija się niekorzystnie na uzupełnianiu zbiorów bibliotecznych. Sytuację w roku bieżącym pogorszy fakt nałożenia podatku VAT na usługi drukarskie. Biblioteki z malejącym wskaźnikiem zakupów stają się powoli instytucjami o charakterze muzealnym. W celu przeciwdziałania dalszym ograniczeniom finansowym bibliotek należy rozważyć wprowadzenie zapisów ustawowych gwarantujących wzrost środków wynikający z corocznej in-

flacji w naszym kraju.

Ze względów oszczędnościowych, ale również koniunkturalnych w niektórych rejonach dochodzi do zwolnień bibliotekarzy i zastępowania ich pracownikami zatrudnionymi w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych czy też na umowę o pracę. Są to często pracownicy nawet bez średniego wykształcenia. Powoduje to pogorszenie jakości pracy, brak poczucia więzi bibliotecznych niezbędnych przy np. przy realizacji wypożyczeń międzybibliotecznych.

Panie Prezydencie, dyrektorzy polskich bibliotek w sposób profesjonalny, pomimo istniejących trudności, przygotowują polskie placówki do pracy według wymogów Unii Europejskiej. Proces ten może jednak ulec znacznemu sparaliżowaniu i zacofaniu, jeśli w szybkim tempie nie znajdą się ustawowe gwarancje zapewniające odpowiedni poziom dbałości o biblioteki. Biblioteka, która nie będzie w stanie sprostać rosnącym wymogom społecznym w zakresie informacji znajdzie się na marginesie życia społecznego. Najbardziej dotkliwe mogą być jednak skutki społeczne, ograniczanie dostępu do edukacji i pozyskiwanie informacji przez środowisko społeczne, dla których biblioteka pozostaje często jedyną instytucją gwarantującą dostęp do wiedzy i kultury.

Panie Prezydencie, wkrótce Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego przedstawi projekty zmian legislacyjnych ustawy o działalności kulturalnej i ustawy o bibliotekach. Zarząd Polskiego Związku Bibliotek zwraca się do Pana Prezydenta z prośbą o przeanalizowanie sytuacji prawno-finansowej polskich bibliotek a możliwości ich funkcjonowania i realizowanie swych zadań w trakcie decyzji legislacyjnych.

Pragnę poinformować Pana Prezydenta, że w dniach 10-12 września br. w Przysieku koło Torunia odbędzie się ogólnopolska konferencja organizowana przez Polski Związek Bibliotek, której celem będzie określenie stanu przygotowań bibliotek polskich do wymogów Unii Europejskiej.

Uprzedzając oficjalne zaproszenie, pragnę podkreślić, że obecność Pana

Prezydenta lub przedstawiciela Pana Kancelarii byłoby dla nas zaszczytem.

Łącząc wyrazy szacunku

Prezes

Polskiego Związku Bibliotek

Jan Krajewski

Chełmża 13.03.2001 r.

Pan Kazimierz Michał Ujazdowski

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

PZB: 14/2001

Szanowny Panie Ministrze, uprzejmie informują, że w dniach 20-22 lutego br. odbyło się w Iwoniczu Zdroju poszerzone posiedzenie Zarządu Polskiego Związku Bibliotek. Przedmiotem posiedzenia była między innymi analiza bieżącej sytuacji bibliotek publicznych w Polsce. Przekazują Panu poniżej wnioski i uwagi z odbytego posiedzenia.

Najbardziej niepokojącym problemem, który rozpoczął się kilka lat temu i ulega nasileniu jest łączenie bibliotek z innymi instytucjami. Pomijam fakt łamania prawa poprzez łączenie bibliotek publicznych z muzeami oraz ośrodkami turystyki, ośrodkami sportu i rekreacji itp. Wysoce niekorzystny jest również fakt łączenia bibliotek z ośrodkami, domami, centrami kultury. W niektórych województwach proces ten objął około 30% bibliotek np. woj. podkarpackie. W jego wyniku biblioteki tracą osobowość prawną i samodzielność. W nowych placówkach ich zadania statutowe ulegają znacznym ograniczeniom. Na domiar osoby kierujące nowymi placówkami

podejmują decyzje dotyczące działalności bibliotecznej nie mając odpowiednich kwalifikacji i doświadczenia. Proces rozpadu samodzielności bibliotek objął biblioteki gminne, miejskie, powiatowe i wojewódzkie. W szczególnie trudnej sytuacji znalazły się były biblioteki wojewódzkie. Zapisana w rozdziale 10 ustawy o bibliotekach ogólnokrajowa sieć biblioteczna przestaje funkcjonować. Brak sieci, w efekcie brak więzi bibliotecznych, brak możliwości spójnych działań w zakresie bibliotekarstwa staje się faktem.

Panie Ministrze, sytuacja w zakresie działalności bibliotek jest alarmująca. Dalsza samodzielność poczynań władz samorządowych grozi rozpadem struktury funkcjonowania bibliotek w Polsce, struktury, która przez dziesięciolecia w sposób sprawny i profesjonalny realizowała zadania w zakresie czytelnictwa, upowszechniania książki i edukacji kulturalnej. W imieniu Zarządu Polskiego Związku Bibliotek wnoszę o zmianę zapisu art. 13 ustawy o bibliotekach poprzez wprowadzenie zakazu łączenia bibliotek z innymi instytucjami kultury. Ograniczenie samodzielności władz samorządowych w tym zakresie będzie bardziej demokratyczne niż pełna dowolność w tworzeniu nowych instytucji kultury w postaci tworców wypaczających idee edukacji kulturalnej społeczeństwa. Nie liczenie się organów samorządowych z opiniami merytorycznymi jednostek nadzorującymi biblioteki oraz nie liczenie się z zapewnieniem dostępu do kultury własnych lokalnych społeczności w pełni uzasadnia powyższy wniosek.

Zarząd Polskiego Związku Bibliotek stwierdza, że kondycja finansowa bibliotek w Polsce ulega systematycznemu pogorszeniu. Budżety wielu bibliotek samorządowych w roku bieżącym pozostają na poziomie roku ubiegłego a nawet ulegają zmniejszeniu. Wymaga to niewątpliwie coraz bardziej efektywnego wykorzystania przyznaných środków, ale jednocześnie odbija się niekorzystnie na uzupełnianiu zbiorów bibliotecznych. Sytuację w roku bieżącym pogorszy fakt nałożenia podatku VAT na usługi drukarskie. Biblioteki z malejącym wskaźnikiem zakupów stają się powoli instytucjami o charakterze muzealnym. W celu przeciwdziałania dalszym ograniczeniom finansowym bibliotek należy rozważyć wprowadzenie zapisów ustawowych gwarantujących wzrost środków wynikający z corocznej in-

flacji w naszym kraju.

Szanowny Panie Ministrze, Zarząd Polskiego Związku Bibliotek docenia działania Pana resortu, które zabezpieczają środki celowe z budżetu państwa dla bibliotek samorządowych na uzupełnienie zbiorów oraz dążenie do zabezpieczenia środków na komputeryzację tychże bibliotek. Analizując jednakże sposoby podziału dotacji w roku ubiegłym w poszczególnych województwach proponuję wprowadzenie jednolitego systemu dystrybucji środków w całym kraju. Zapewni to równomierną pomoc finansową wszystkim bibliotekom bez zatrzymywania znacznych części dotacji na szczeblach wojewódzkich. Wnoszę jednocześnie o poszerzenie zakresu zakupów o zbiory multimedialne, które stają się coraz bardziej powszechne i poszukiwane przez użytkowników.

Jak już informowałem Pana Ministra (PZB: 7/2001) w dniach 10-12 września br. Polski Związek Bibliotek będzie organizatorem ogólnopolskiej konferencji z udziałem gości zagranicznych, która stawia sobie za cel określenie stanu przygotowań bibliotek publicznych w Polsce do wymogów krajów Unii Europejskiej. Zwracam się do Pana z prośbą o przygotowanie na wymienioną konferencję informacji o polityce Ministerstwa w zakresie działalności bibliotecznej na najbliższe lata.

Zarząd Polskiego Związku Bibliotek w przededniu zmian legislacyjnych dotyczących funkcjonowania instytucji upowszechniania kultury oczekuje ich z dużą nadzieją, licząc, że nowe przepisy przygotowane w sposób rzeczowy i spokojny usprawnią działalność polskich bibliotek.

Z wyrazami szacunku

Prezes

Polskiego Związku Bibliotek

Jan Krajewski

Chełmża 7.03.2001 r.

* * *

26 kwietnia 2000 r. w Bibliotece Narodowej odbyło się Walne Zgromadzenie Polskiego Związku Bibliotek.

Poza główną tematyką tego spotkania odbyła się publiczna dyskusja nt. projektu nowelizacji ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej autorstwa Wojciecha Misiąga (kilka dni później projekt został odrzucony w całości).

Obecni byli liczni przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, m.in. pani dr Magdalena Ślusarska - dyrektor Departamentu Książki i Czytelnictwa, pan Lucjan Biliński oraz pan Michał Jagiełło - dyrektor Biblioteki Narodowej, pan Stanisław Czajka - przewodniczący ZG SBP i Jan Wołosz - z-ca dyrektora Biblioteki Narodowej, pełnomocnik d/s bibliotek publicznych.

Przewodniczący Krajowej Rady Bibliotecznej przedstawił projekt nowelizacji ustawy o bibliotekach z dnia 27 czerwca 1997 r. (z późn. zm.).

PROPOZYCJA ZMIAN W USTA WIE O BIBLIOTEKACH

Art. 3 proponuje się zapis:

1. Biblioteki i ich zbiory stanowią dobro narodowe oraz służą zachowaniu dziedzictwa narodowego. Biblioteki organizują i zapewniają dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej, uczestniczą w procesie edukacji ustawicznej społeczeństwa oraz w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego.

Art. 6 proponuje się zapis:

1. Zbiory bibliotek mające wyjątkową wartość lub znaczenie dla dziedzictwa narodowego stanowią narodowy zasób biblioteczny.

2. Narodowy zasób biblioteczny obejmuje w szczególności:

- 1) zabytki piśmiennictwa polskiego oraz piśmiennictwa światowego dotyczące Polski, w szczególności mające związek z historią, nauką, kulturą,
- 2) zabytki piśmiennictwa światowego oraz kolekcje historyczne w całości lub w określonych fragmentach,
- 3) polską produkcję wydawniczą podlegającą obowiązkowi wieczystego archiwizowania.

3. Narodowy zasób biblioteczny podlega szczególnej ochronie.

4. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w porozumieniu z właściwymi ministrami, ustali w drodze rozporządzenia kryteria i tryb kwalifikowania zbiorów do narodowego zasobu bibliotecznego, organizację, zasady i zakres jego szczególnej ochrony oraz wykaz bibliotek, których zbiory tworzą narodowy zasób biblioteczny.

Art. 10 proponuje się zapis:

1. Biblioteka, w zależności od jej rodzaju, może stanowić samodzielną jednostkę organizacyjną albo wchodzić w skład innej jednostki.
2. W skład innych jednostek organizacyjnych wchodzi w szczególności: biblioteki szkół publicznych i szkół wyższych.

Art. 13 proponuje się usunąć

Art. 18 ust. 2 proponuje się zapis:

Biblioteki publiczne są zorganizowane w formie samodzielnych instytucji kultury.

3. *Bibliotek publicznych i ich filii nie można łączyć z instytucjami, które nie są bibliotekami publicznymi.*
4. *Bibliotekami publicznymi są Biblioteka Narodowa oraz wojewódzkie,*

powiatowe, miejskie i gminne biblioteki publiczne.

Art. 19 ust. 3 proponuje się zapis:

Powiat organizuje i prowadzi co najmniej jedną powiatową bibliotekę publiczną. Zadania powiatowej biblioteki publicznej mogą wykonywać, na podstawie porozumienia, wojewódzka lub miejska biblioteka publiczna.

Art. 20.1 pkt 5 uzupełnić o zapis: oraz opiniowanie właściwego obsadzenia stanowiska dyrektora

Proponuje się wprowadzić dodatkowo:

Art. 20 b

1. Ogólny nadzór nad bibliotekami publicznymi sprawuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w ramach mecenatu państwowego wspiera finansowo działalność bibliotek publicznych, w szczególności w zakresie zakupu nowości wydawniczych, informatyzacji bibliotek, ochrony zbiorów i udostępniania zbiorów osobom niepełnosprawnym.

3. Zasady i tryb rozdziału środków na zadania, o których mowa w ust. 2, określi minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w drodze zarządzenia.

Art. 22 proponuje się dodać:

ust. 4. Biblioteki szkolne oraz pedagogiczne nie mogą być łączone z innymi rodzajami bibliotek.

Art. 27 ust. 3proponuje się zapis:

Biblioteki inne, niż określone w ust. 2, mogą być włączone do sieci biblio-

tecznej, na wniosek właściwego organizatora, decyzją ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Proponuje się dodać ust. 6

6. W budżecie ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego znajduje się stała pozycja na realizację programów bibliotecznych w ramach ogólnokrajowej sieci bibliotecznej. Zasady i tryb podziału tych środków określi minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w porozumieniu z innymi ministrami w drodze rozporządzenia.

Art. 28 proponuje się:

Skreślić p. 1, 6, 7, 8, 10

Zostawić p. 2, 3, 4, 5, 9

Art. 29

Wariant I - proponuje się utrzymanie dotychczasowego zapisu Art. 29 w ustawie o bibliotekach

Wariant II - proponuje się następujący zapis:

1. Pracownicy zatrudnieni na stanowiskach bibliotekarskich, ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk kierowniczych, obowiązani są posiadać kwalifikacje bibliotekarskie. Tworzą oni grupę zawodową bibliotekarzy.

2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w porozumieniu z właściwymi ministrami określi, w drodze rozporządzenia, wymagania kwalifikacyjne uprawniające do zajmowania określonych stanowisk w bibliotekach oraz tryb stwierdzania tych kwalifikacji.

3. W bibliotekach mogą być zatrudnieni, w razie potrzeby, specjaliści in-

nych zawodów związanych z działalnością biblioteczną.

Uwaga ogólna:

Wszędzie tam, gdzie występuje zapis Minister Kultury i Sztuki wprowadzić zmianę na: minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Dyrektor Magdalena Ślusarska w swoim wystąpieniu poruszyła istotne problemy bibliotekarstwa publicznego jak również wskazała na priorytetowe zadania w dziedzinie kultury (podobne do zeszłorocznych). Zapowiedziała dotację celową na zakup książek dla bibliotek samorządowych oraz wskazała na projekt objęcia dotacją celową komputeryzacji bibliotek.

W dniach 31.05-2.06.2001 r. w Częstochowie kolejny raz spotkał się Zarząd Polskiego Związku Bibliotek. Gośćmi spotkania byli:

- prof. Zbigniew Żmigrodzki, który wygłosił referat pt. „Tendencje i zagrożenia bibliotek w XX w.”;
- dr Andrzej Nowakowski - prezes Polskiej Izby Książki (omówione zostały warunki współpracy Polskiego Związku Bibliotek z Polską Izbą Książki);
- członkowie Polskiego Związku Bibliotek z woj. śląskiego.

Przyjęto plan pracy na rok bieżący oraz ustalono termin międzynarodowej konferencji nt. „Biblioteki Publiczne w Unii Europejskiej” w Prusieku k. Torunia na 10-12.10.2001 r.

Polski Związek Bibliotek wystąpi do Prezesa Zamówień Publicznych o zwolnienie bibliotek z uciążliwych procedur zamówień publicznych dotyczących zakupu książek.

Zwrócono także uwagę na zacieśnienie współpracy z innymi stowarzyszeniami i organizacjami, których działalność związana jest z książką i bibliotekarstwem.

Niezapomnianym przeżyciem dla uczestników spotkania było zwiedzanie i zapoznanie się z Biblioteką Klasztorną na Jasnej Górze.

* * *

W dniu 6 czerwca 2001 r. Sejmowa Komisja Kultury i Środków Przekazu jednogłośnie przyjęła projekt nowelizacji ustawy o bibliotekach dotyczący zapisu o zakazie łączenia bibliotek z innymi instytucjami, nadając mu bieg legislacyjny. W posiedzeniu Komisji uczestniczył Jan Krajewski - prezes Polskiego Związku Bibliotek.

Teresa Leśniak

Forum Animatorów Kultury

9 marca 2001 r. w Wojewódzkim Domu Kultury w Rzeszowie odbyło się I Podkarpackie Forum Animatorów Kultury, którego celem była ocena stanu organizacyjnego instytucji kultury w województwie podkarpackim oraz kondycji społecznego ruchu kulturalnego.

W Forum wzięli udział dyrektorzy domów i ośrodków kultury, bibliotek publicznych oraz przedstawiciele działających w województwie stowarzyszeń społeczno-kulturalnych. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego reprezentował Maxymilian Bylicki - doradca ministra d.s współpracy z samorządami. Uczestnikami Forum byli również Stanisław Czajka - przewodniczący Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich oraz Czesław Nowak - dyrektor Departamentu Nauki, Edukacji, Kultury i Kultury Fizycznej Urzędu Marszałkowskiego w Rzeszowie.

Przedstawione zostały trzy referaty:

- Domy, ośrodki kultury - dokonania, progi i bariery - L. Weis - dyrektor Wojewódzkiego Domu Kultury w Rzeszowie,

- Organizacja i działalność bibliotek publicznych województwa Podkarpackiego - S. Turek - dyrektor WiMBP w Rzeszowie,
- Społeczny ruch kulturalny ważnym składnikiem polskiej kultury - A. Kluska.

W dyskusji na wyżej wymienione tematy zabrało głos 13 osób (w tym niżej podpisana). Wśród 19 wniosków trzy dotyczyły bibliotek:

2. Niepokój budzą nieuzasadnione merytorycznie, coraz częstsze próby łączenia domów i ośrodków kultury z innymi podmiotami jak: biblioteki publiczne, biblioteki pedagogiczne, jednostki organizacyjne sportu i turystyki. Traci na tym z reguły działalność kulturalna. Funkcjonowanie sieci bibliotek publicznych województwa, zgodnie z Ustawą o bibliotekach zorganizowanych w formie instytucji kultury, nie może być zagrożone na skutek bezprawnych likwidacji i łączeń bibliotek z innymi instytucjami. Biblioteki publiczne powinny mieć zapewnione środki na ich statutową działalność, w tym szczególnie na uzupełnianie zbiorów, a także - w dobie rozwoju społeczeństwa informacyjnego - na komputeryzację procesów bibliotecznych.

3. Urząd Wojewódzki zatwierdzając uchwały rad gminnych winien zwracać uwagę na prawne konsekwencje z nich wynikające. Dotyczy to zwłaszcza łączenia instytucji kultury, w wyniku czego np. biblioteki tracą osobowość prawną.

11. Domy i ośrodki kultury oraz biblioteki stanowiąc winny bazę działalności stowarzyszeń społeczno-kulturalnych, przy poszanowaniu wzajemnej odrębności i samodzielności.

Równie istotne są wnioski dotyczące pracowników samorządowych zarządzających instytucjami kultury, m.in.:

5. Poziom i aktywność działalności kulturalnej, obok aktywności społecznej zależy od profesjonalnej kadry.

Samorządy dbać winny o właściwy jej dobór, uwzględniając jej wykształcenie i umiejętności, a także przestrzegać przysługujących im uprawnień.

Zdarzają się bowiem nieprawidłowości w tym zakresie polegające m. in. na:

- ograniczaniu kompetencji dyrektorów instytucji kultury w zakresie gospodarowania finansami i zatrudnienia, co ogranicza ich samodzielność i odpowiedzialność,

- traktowaniu pracowników kultury jako pracowników samorządowych, co jest niezgodne z ustawą o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej i wynikających z niej aktów wykonawczych.

6. Wprowadzić obligatoryjne doksztalcanie członków komisji rad gminnych i przedstawicieli zarządów, zajmujących się sprawami kultury w zakresie przepisów prawnych dotyczących organizacji i prowadzenia działalności kulturalnej.

7. Jasno określić priorytety i strategiczne kierunki rozwoju kultury w Polsce i upowszechnić je wśród członków samorządów lokalnych wszystkich stopni.

9. Przy podejmowaniu decyzji dotyczących organizacji kultury na szczeblu gminnym w większym stopniu wykorzystywać opiniodawczą rolę wojewódzkich instytucji kultury.

18. Przy opracowywaniu projektu ustaw i innych przepisów dotyczących organizacji i działalności kulturalnej, w większym niż dotąd stopniu konsultować je z różnymi środowiskami.

Zainteresowanym polecam materiały z Forum opublikowane przez Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie, dostępne w Dziale Informacyjno-Regionalnym KBP.

Teresa Leśniak

VIII Forum Czytelnicze (Cedzyna, 27-30 maja 2001 r.)

Co rok (od ośmiu lat), w ostatnim tygodniu maja Polskie Towarzystwo Czytelnicze razem z WBP w Kielcach organizuje Forum Czytelnicze, w którym biorą udział bibliotekarze z całej Polski (według zasady, że jeżeli ktoś raz tu przyjedzie i uczestniczy, chce koniecznie być także następnym razem ze względu na bardzo wysoki poziom merytoryczny spotkań, niepowtarzalną atmosferę, niedzielne spotkania z wydawcami i atmosferę otoczenia).

Cechą charakterystyczną tych konferencji jest udział wybitnych osobistości i ludzi nauki.

Hasło tegorocznego Forum brzmiało: „Literatura - piśmienność – biblioteka”, głównie jednak - literatura i jej społeczne znaczenie oraz samorządy - państwo - biblioteki.

I tak o znaczeniu literatury mówił prof. dr hab. Przemysław Czapliński. Na tle szerokich problemów, które porusza współczesna literatura skupił się na analizie pojęć ojczyzna duża i mała, ojczyzna z wyboru czy z dziedziczenia.

Prof. dr hab. Jerzy Bralczyk w swojej wypowiedzi skoncentrował się na zagadnieniach różnorodności języka i sposobie jego użytkowania. I tu wyróżnił: wysoki język elit, nauki, publicznych mediów, polityki, literatury i masowy.

Prof. dr hab. Stanisław Siekierski i dr Grażyna Straus zinterpretowali wyniki badań czytelniczych Polaków XX wieku. Przedstawione wyniki i ich analiza wskazują na zasadniczy zwrot w potrzebach lekturowych rodaków końca wieku. Podkreślili przy tym bardzo ważne zagadnienie dotyczące czytelnictwa książek, a tym samym kształcenie i przygotowanie intelektualne społeczeństwa.

Drugi dzień obrad zdominowały tematy dotyczące roli państwa i samorządów w gospodarce rynkowej, w zakresie głównie edukacji i kultury. Na tle krajów europejskich zaprezentowane zostały różne modele tzw. „państwa opiekuńczego”.

Prof. dr hab. Jacek Kochanowicz uzasadniał tezę (oczywistą od zawsze dla bibliotekarzy), że nie będzie rozwoju gospodarczego bez rozwoju sfery kulturalnej i edukacyjnej społeczeństwa, że inwestowanie w bibliotekę i inne instytucje kultury to inwestowanie w człowieka, który potrafi mądrzej żyć i zadbać o siebie.

W wyżej wymienionym tonie utrzymana została i rozwinięta wypowiedź prof. dr hab. Jadwigi Kołodziejkiej. Warto tu wspomnieć o nowej pozycji autorki pt. „Lokalność i uniwersalność bibliotek” (nie wyobrażam sobie, aby tej książki nie przestudiował każdy bibliotekarz. Warto! jak zresztą wszystkie pozycje Pani Profesor).

Uczestnicy spotkania serdecznie przyjęli referat Aleksandra Nocunia na temat współpracy i negocjowania z władzami lokalnymi. Miałam kilkakrotnie przyjemność uczestniczyć w warsztatach praktycznych nt. poprawnej komunikacji i zawsze to, co dalej następuje jest godne wysłuchania, przestudiowania i zastosowania w praktyce.

I negocjacje typu „wygrać - wygrać” zawsze przynoszą dobre (pożądane) rezultaty.

Trzeciego dnia po południu odbyły się zajęcia w trzech zespołach tematycznych:

- literatura,
- biblioteki powiatowe,
- polityka biblioteczna.

Wyniki zaprezentowane zostały w ostatnim dniu spotkania.

Podczas pobytu w Cedzynie miałam możliwość zaprezentowania Krośnieńskiej Biblioteki Publicznej po reformie administracyjnej państwa, prezentowałam też w dniu wydawców powieść Jana Tulika „Furta” oraz

aktywnie uczestniczyłam w całości spotkania.

Program konferencji uświetnił koncert, ognisko oraz wycieczka do Jaskini Raj.

Teresa Leśniak

Wakacyjna szkoła życia

Każdy uczeń z utęsknieniem wyczekuje wakacji, które pozwalają nie tylko odpocząć, ale też niosą ze sobą obietnicę nowych, ciekawych przeżyć. O tym, jak bardzo może zmienić życie młodego człowieka pobyt na kilkutygodniowym obozie opowiada książka Hanny Kowalewskiej „Letnia akademii uczuć”. Opisuując pobyt grupy licealistów nad Morzem Czarnym ukazuje szeroki przekrój różnych typów charakterów i przedstawia proces ich dojrzewania emocjonalnego. Nowe sytuacje, w jakich się znajdują, pozwalają im spojrzeć zarówno na siebie, jak i na kolegów z nieco innej perspektywy. I tak, zabawni bliźniacy Fred i Albert przekonują się, że nie zawsze myślą i czują tak samo, co jest dla nich dużym szokiem. Ze zdziwieniem stwierdzają też, że mogą funkcjonować oddzielnie, choć byli dotąd nierozłączni. Wszystkie te ich przemyślenia zaś mają swe źródło w pierwszym młodzieńczym zauroczeniu.

Inny bohater - Emil - początkowo nie wysuwający nosa z książek przekonuje się w końcu, że wokół niego dzieją się również ciekawe rzeczy, jak na kartach dzieł, które czyta. Ogromne jest też jego zdziwienie, gdy niespodziewanie znajduje wspólny język ze szkolnym Casanovą, Marcinem.

Typ cwaniaka, kombinatora i macho reprezentuje Tymek. Jednak dzięki Zuzannie okazuje się, że jest to z jego strony tylko gra pozorów, będąca wyrazem młodzieńczego buntu. Prawdziwy Tymek potrafi zaś być czuły, wrażliwy i bezinteresowny.

Jedną z postaci, której Kowalewska poświęca najwięcej miejsca, jest Bogdan. To chłopak mądry, ale nie kujon, przystojny, cieszący się zaufaniem nauczycieli, powszechnie lubiany. Przez swych kolegów uważany za ideał. Może właśnie ze względu na te cechy stawia przed nim autorka bardzo trudne zadanie zmierzenia się w ten czas swobody i wypoczynku z ciężką chorobą i zbliżającą się śmiercią Anny - dziewczyny, którą poznaje na początku podróży.

W „Letniej akademii uczuć” nie brak też ciekawych postaci dziewcząt. Poznajemy między innymi:

Agnieszkę - inteligentną, dowcipną i czasami złośliwą, bardzo bystrą obserwatorkę i komentatorkę życia kolegów,

Małgorzatę - rozsądną, refleksyjną i lubiącą samotność,

Katarzynę - bardzo akuratną i z upodobaniem opiekującą się wszelkimi nieudacznikami,

Annę - walczącą z chorobą i pragnącą poznać przed śmiercią smak miłości.

Nad całą grupą czuwa nauczyciel zwany Kłapouchem, który *nie widzi, choć widzi. Nie napomina Nie grzmi. Nie poucza*, a mimo to świetnie sobie radzi z całym rozemocjonowanym towarzystwem. Stanowi on centrum życia obozowiczów, którzy zwykle nie chcą mu się narażać, gdyż potrafi wymyślać bardzo dokuczliwe kary.

Uczestnicy obozu jako grupa nie są ze sobą zbyt zżyci. Dzielą się zwykle na mniejsze grupki chodzące własnymi drogami. U większości obozowiczów chęć odpoczynku i zabawy dominuje nad potrzebą poznawania nowych miejsc, ale niejednokrotnie i ci najbardziej oporni są zado-

woleni, gdy Kłapouchowi uda się pokazać im coś ciekawego. Można powiedzieć, że opisana grupa jest dość zdyscyplinowana i nie ma z nią większych problemów wychowawczych. Z bardzo różnych względów starają się unikać kłopotów i są bardzo skoncentrowani na własnych przeżyciach i doznaniach. W trakcie trwania obozu każdy z jego uczestników odkrywa nowe oblicze zarówno samego siebie, jak i swoich kolegów. Stąd też wiele tu gwałtownych uczuć, które zwykle równie szybko jak się pojawiły znikają.

Uroku powieści H. Kowalewskiej niewątpliwie dodaje dowcipny, wartki język oraz komizm sytuacyjny. Szczególnie zabawne są sceny z bliźniakami. Nie brak też w „Letniej akademii uczuć” silnych emocji, a nawet sensacji (np. motyw Tymka, który pomagając napadniętej dziewczynie sam zostaje posądzony o próbę gwałtu). Z powyższych względów książkę tę zapewne z przyjemnością przeczyta wielu nastolatków, zarówno chłopców, jak i dziewcząt. Można ją też polecić rodzicom, dla których mogłaby stanowić ciekawy materiał dla przemyśleń nad dorastaniem i dojrzewaniem ich pociech.

Przedstawiony przez H. Kowalewską portret współczesnej młodzieży jest niewątpliwie jedną z ciekawszych pozycji polskiej literatury młodzieżowej ostatnich lat.

Kowalewska H.: *Letnia akademii uczuć*. - Warszawa, 2000

Ewa Zych

Święto Bibliotekarzy - 8 maja

Zarząd Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Kolegium Dyrektora KBP zdecydowało, że tegoroczny Dzień Bibliotekarza będzie dniem normalnej pracy.

O samym święcie poinformowane zostały mass-media, a dyrektor Teresa Leśniak w godzinnej audycji w Radiu Fakty omawiała i analizowała stan czytelnictwa i funkcjonowanie bibliotek publicznych w Krośnie.

Również w www.krosno.pl na stronie Aktualności odnotowany został ten fakt.

Z okazji święta Pan Prezydent Roman Zimka przesłał następujący adres:

Szanowna Pani

Teresa Leśniak

Dyrektor

Krośnieńskiej Biblioteki Publicznej

Z okazji „Dnia Bibliotekarza” proszę przyjąć najlepsze i najserdeczniejsze życzenia zdrowia, wszelkiej pomyślności oraz sukcesów w pracy zawodowej.

Życzę Pani i pracownikom Krośnieńskiej Biblioteki by placówka cieszyła się uznaniem i sympatią czytelników, by stanowiła coraz bardziej znaczący ośrodek życia kulturalnego miasta.

Dziękuję za codzienny trud i zaangażowanie przyczyniające się do nieustannego poszerzanie działalności Krośnieńskiej Biblioteki Publicznej

Z poważaniem

PREZYDENT
Miasta Krosna
Roman Zimka

K r o n i k a

- 19 stycznia W Dziale Informacyjno-Regionalnym odbyło się posiedzenie Zarządu Okręgu SBP poświęcone przyjęciu sprawozdania za rok 2000 i opracowaniu planu działalności na rok 2001.
- 25 stycznia W Oddziale dla Dzieci odbył się konkurs recytatorski najpiękniejszych wierszy o zimie pt. *Pada śnieg, prószy śnieg*. W konkursie brali udział uczniowie klas I-IV.
- 29 stycznia -
- 11 lutego W filiach miejskich Krośnieńskiej Biblioteki odbywały się zajęcia przygotowane na okres ferii zimowych. Interesujące cykle programowe pod różnymi hasłami: *Ferie z komiksem* (Filia nr 8), *Wyciągnięte z lamusa* (Filia nr 4), *Czas swobody, czas zabawy* (Oddział dla Dzieci) zachęciły młodzież do spędzenia czasu w bibliotekach.
- 14 lutego Kol. Wanda Belcik uczestniczyła w zebraniu Sekcji Bibliotek Publicznych SBP, w czasie którego dyskutowano o trudnościach w tworzeniu sieci bibliotek powiatowych w Polsce. Gospodarzem spotkania była Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy.
- 21-22 lutego W Iwoniczu Zdroju odbyła się konferencja Polskiego Związku Bibliotek. Organizatorem spotkania była Teresa Leśniak, dyrektor KBP w Krośnie i wiceprezes Związku. Krośnieńska Biblioteka jest członkiem Związku Bibliotek Polskich od 2000 r.
- 1 marca W mini-galerii Filii nr 4 otwarto wystawę pt. *Zbigniew Habrat : rysunek - malarstwo : impresje z drogi*. Artysta zamieszkały w Krośnie zaprezentował swoje prace w Bibliotece już po raz drugi. Wystawa była dostępna dla czytelników do końca marca.

- 5 marca W Krośnieńskiej Bibliotece rozpoczęli praktykę dyplomową słuchacze PPSKAiB w Krośnie: Karina Frej, Radosław Cieśllicki i Paweł Pelczar. Zajęcia trwały do końca marca.
- 8 marca W Filii nr 4 odbyło się walne zebranie członków Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich okręgu krośnieńskiego poświęcone wyborowi delegata na Krajowy Zjazd SBP. Zebrani wysłuchali sprawozdania z działalności Zarządu Okręgu za lata 1997-2001, informacji o stanie finansów, informacji o działalności Koła w Jaśle. Zdecydowano, że okręg krośnieński na Krajowym Zjeździe reprezentować będzie kol. Wanda Belcik
- 9 marca Dyrektor Teresa Leśniak uczestniczyła w I Podkarpackim Forum Animatorów Kultury w Rzeszowie (szersza informacja w tym numerze).
- 20 marca *Małe złego początki wzrastają z uporu* to temat konkursu recytatorskiego, który odbył się w Filii nr 4 w ramach *Wtorkowych spotkań* i był poświęcony Ignacemu Krasickiemu. Młodzi uczestnicy recytowali bajki Krasickiego.
- 27 marca W Filii nr 8 odbył się konkurs głośnego czytania *ph. Czytam, bo lubią - Wiosna* przeznaczony dla uczniów klas II szkół podstawowych. Uczestniczyły w nim 18 dzieci ze szkół podstawowych nr 4 i nr 14. Uczestnicy wykazali się znakomitym przygotowaniem, a laureaci bardzo dobrą dykcją i talentami aktorskimi.
- 29 marca W Czytelni Krośnieńskiej Biblioteki Publicznej odbyło się zebranie ogólne pracowników poświęcone omówieniu wyników czytelnictwa za r. 2000 i ważniejszych zadań na r. 2001 oraz zasad przyznawania dopłat do wypoczynku i pomocy z funduszu socjalnego. Poruszano także sprawy związane z bieżącą działalnością Biblioteki.

- 4 kwietnia Wystawę fotograficzną *Drzewa* autorstwa Edwar-
da Marszałka otwarto w mini-galerii Filii nr 4. Była
to już druga prezentacja artysty w Krośnieńskiej Bi-
bliotece. Wcześniej wystawiał swoje rzeźby w drewnie.
- 5 kwietnia W Wypożyczalni Głównej zaprezentowano prace
konkursowe o tematyce wielkanocnej (głównie
ozdoby i dekoracje na świąteczny stół). Prace wyko-
nali uczniowie Szkoły Podstawowej nr 7 w Polance.
- 23 kwietnia Z okazji Międzynarodowego Dnia Książki i Praw
Autorskich Krośnieńska Biblioteka zorganizowała
spotkanie z Ryszardem Ziembą, artystą-introli-
gatorem i Januszem Szuberem, poetą. Prezentacja
pięknej oprawy książkowej połączona ze słowem
poetyckim okazała się godnym i interesującym
uczczaniem święta. Miejscem spotkania było Biu-
ro Wystaw Artystycznych w Krośnie
- 27 kwietnia W Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicz-
nej w Rzeszowie odbyło się spotkanie dyrektorów
powiatowych i miejskich bibliotek publicznych z te-
renu województwa podkarpackiego. Uczestniczyła
dyr. Teresa Leśniak.
- 4 maja Krośnieńska Biblioteka ogłosiła zbiórkę książek
ph. *Tobie niepotrzebna, innym niezbędna*. Celem
zbiórki jest uzupełnienie księgozbiorów krośnień-
skich bibliotek. Zbiórka trwała do końca maja.
- 11- 13 maja Krośnieńska Biblioteka Publiczna zorganizowała
kiermasz wydawnictw regionalnych na Krośnień-
skich Targach Euroregionalnych KONTAKT.
- 16-18 maja Kol. Stanisława Wajs uczestniczyła w ogólnopol-
skich warsztatach na temat stosowania języka haseł
przedmiotowych BN, które odbyły się w Bibliotece
Narodowej w Warszawie.

- 27-30 maja Dyr. Teresa Leśniak uczestniczyła w VIII Forum Czytelniczym w Cedzynie (szersza informacja o spotkaniu - w numerze).
- 5 czerwca W Filii nr 4 przeprowadzono konkurs krasomówczy ph. *Opowiem wam o krośnieńskim rynku*, nawiązujący do tradycji Jarmarku Krośnieńskiego obchodzonego w czerwcu w Krośnie. Konkurs okazał się doskonałym pomysłem na popularyzację historii miasta i kultury języka. Nagrodzono 4 gimnazjalistki z Krosna.
- 6 czerwca Wieczór autorski Jana Tulika połączony z promocją nagrodzonej powieści *Furta* odbył się w Biurze Wystaw Artystycznych w Krośnie. Wśród obecnych był senator Jerzy Borec oraz przedstawiciele Rady Miasta Krosna i Starostwa Powiatowego.
- 7 czerwca Dyrektor Teresa Leśniak odebrała w Rzeszowie Nagrodę Województwa Podkarpackiego przyznaną jej przez Marszałka Województwa za działalność w dziedzinie ochrony kultury.
- 7 czerwca Ośmioosobowa grupa dzieci zaprezentowała w Oddziale dla Dzieci inscenizację pt. *Dajmy dzieciom radość i słońce*. Przedstawienie przygotowano z okazji Dnia Dziecka.
- 8-10 czerwca Kol. Wanda Belcik uczestniczyła w Krajowym Zjeździe Delegatów Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Warszawie-Miedzeszynie oraz poprzedzającej Zjazd konferencji *Polskie bibliotekarstwo w perspektywie wejścia do Unii Europejskiej* (szersza informacja o konferencji w numerze).
- 12 czerwca W Przedszkolu nr 5 odbyło się uroczyste podsumowanie cyklu edukacyjnego zatytułowanego *Pozwólcie zakwitnąć moim marzeniom*, który współtworzyła Danuta Grzybek ze Zbiorów Audiowizualnych.

- 13 czerwca Do sieci lokalnej Krośnieńskiej Biblioteki Publicznej włączono kolejne stanowisko komputerowe; w sumie posiadamy ich 20.
- 18 czerwca W Bibliotece Głównej przy ul. Wojska Polskiego 41 otwarto kiermasz taniej książki. Sprzedaż książek pochodzących częściowo z darów prowadził kol. Robert Lis.
- 28 czerwca W Miejskiej Bibliotece Publicznej w Jaśle odbyło się pożegnanie odchodzącej na emeryturę kol. Czesławy Faber, przewodniczącej Koła SBP w Jaśle. W imieniu Zarządu Okręgu uczestniczyli Wanda Belcik i Stanisław Wójtowicz.

Spis treści

B. Bęben:	Działalność merytoryczna Krośnieńskiej Biblioteki Publicznej w 2000 roku	3
D. Pec:	Formy pracy pedagogicznej z użyciem środków audiowizualnych	12
W. Belcik:	Polskie bibliotekarstwo a Unia Europejska	21
T. Leśniak:	Spotkanie dyrektorów miejskich i powiatowych bibliotek w WiMBP w Rzeszowie	44
T. Leśniak:	Polski Związek Bibliotek	25
T. Leśniak:	Forum Animatorów Kultury	37
T. Leśniak:	VIII Forum Czytelnicze	40
E. Zych:	Wakacyjna szkoła życia	42
	Święto Bibliotekarzy - 8 maja	45
	Kronika. Zest. i oprac. W. Belcik	46

Wydawca:

*Krośnieńska Biblioteka Publiczna
ul. Wojska Polskiego 41
38-400 Krosno
tel./fax 432-13-70*

Redaguje Zespół:

*Wanda Belcik, Danuta Grzybek, Bożena Kruczkowska
Teresa Leśniak, Stanisław Wójtowicz*

WOJEWÓDZKA
BIBLIOTEKA
PUBLICZNA
W KROŚNIE